

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sami Saari

Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat - ryhmä muistin ja muistelun tukena

Kyselytutkimus

Opinnäytetyö

Syksy 2023

SeAMK Sosiaali- ja terveysala
Ikääntymisen asiantuntija (ylempi AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosiaali- ja terveystieteiden (ylempi AMK), Ikääntymisen asiantuntija

Tekijä: Sami Saari

Työn nimi alaotsikoineen: Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat - ryhmä muistin ja muistelun tukena, Kyselytutkimus

Ohjaaja: Katri Turunen

Vuosi: 2023

Sivumäärä: 41

Liitteiden lukumäärä: 1

Muistelu määritellään toiminnaksi tai prosessiksi, jossa muistellaan menneisyyttä. Muistelu ryhmätilanteissa antaa monelle ihmiselle voimakkaita ilontunteita, jännitystä ja nautintoa elämään. Tämä työ käsittelee kyselytutkimusta, joka toteutettiin Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat -ryhmään. Kyselyn tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää laadittaessa toimintamallia Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistyksen järjestämiin vanhojen valokuvien katselu- ja muistelutilaisuuksiin. Tutkimuskysymyksenä oli ”Mikä merkitys Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmällä on muistin tukemiseen?” Kyselyyn pystyivät vastaamaan vain Isonkyrön vanhat valokuvat –ryhmän jäsenet. Kyselyllä saatiin tietoa myös siitä, minkälaiset kuvat kiinnostavat ja herättävät muistelemaan.

Kysely oli kuvaileva kyselytutkimus, joka on toteutettu suljetussa ryhmässä sosiaalisen median kanavassa. Kysymykset aseteltiin niin, että niiden avulla saatiin mahdollisimman kattavasti tietoa vastaajien kokemuksista ja ajatuksista vanhojen valokuvien käytöstä muistin tukena. Kyselyssä oli strukturoituja monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Vastaukset kyselystä kerääntyi Webropoliiin. Aineiston analysointi tapahtui Webropolin analyysityökalujen avulla. Strukturoitujen kysymysten tulokset esitellään prosenttiosuuksina ja lukumäärinä ja avoimien kysymysten vastaukset purettiin samankaltaisiin sisältöihin ja koottiin tiivistelmäksi.

Kyselyn perusteella voidaan todeta, että Facebookissa oleva Isonkyrön vanhat valokuvat -ryhmä tukee muistia. Kyselyyn tulleiden vastausten perusteella ryhmään julkaistujen valokuvien katselu antaa mielihyvää ja auttaa terävöittämään muistia. Valokuvien kautta koetut elämykset auttavat katsojaan piristävästi ja vievät huomaamatta sisälle vanhoihin tapahtumiin. Vanhojen valokuvien katselun koetaan aktivoivan muistia. Vastaajat raportoivat, että etenkin kuvat henkilöistä ja erilaisista tapahtumista saivat heidät pohtimaan olivatko he itse paikalla tai oliko kuvassa olevat henkilöt tuttuja.

¹ Asiasanat: muisti, muistelu, valokuva, Facebook

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Master's Degree in Social Services and Health Care, Applied Gerontology

Author: Sami Saari

Title of thesis: Facebook's Isokyrö's old photos - A group to support memory and reminiscence, Survey

Supervisor: Katri Turunen

Year: 2023

Number of pages: 41

Number of appendices: 1

Reminiscence is defined as an activity or process in which the past is remembered. Reminiscing in group situations gives many people strong feelings of joy, excitement and enjoyment of life. This work deals with the results of a survey that was carried out for the Facebook group Isokyrö's old photos. The goal of the survey was to produce information that can be used when creating an operating model for viewing and reminiscing about old photos organized by the Southern Ostrobothnia memory association. The research question was: "What is the significance of Facebook's Isokyrö old photos group for memory support?" Only Isokyrö's old photos members of the group could answer the survey. The survey also provided information on what kind of pictures are interesting and evoke memories.

The survey was a descriptive survey conducted in a closed group on a social media channel. The questions were set in such a way that, with their help, we could obtain as comprehensive information as possible about the respondents' experiences and thoughts on the use of old photographs as memory support. The survey contained structured multiple-choice questions and open questions. The responses from the survey were gathered in Webropol. The results were analyzed with the help of Webropol's reporting section. The results of the structured questions are presented in percentages, and the answers to the open questions were broken down into similar content and the answers were compiled into a summary.

Based on the survey, it can be concluded that the Isokyrö's old photos group on Facebook supports memory. Based on the answers to the survey, looking at the photos published in the group gives pleasure and helps to sharpen the memory. The experiences enabled through photographs help the viewer to cheer up and unnoticeably take them inside old events. Looking at old photos is thought to activate memory, especially pictures of people and various events make one think if one was there and if the person in the photo looks familiar.

¹ Keywords: memory, remembrance, photo, Facebook

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	4
2 MUISTI JA MUISTELU	6
2.1 Muistin rakenne	6
2.2 Muistelu	9
3 VALOKUVAT MUISTIN TUKENA.....	12
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, AINEISTO JA MENETELMÄT.....	13
5 TULOKSET	15
5.1 Valokuvat muistin tukena	15
5.2 Valokuvat ja tunteet.....	20
5.3 Facebook ryhmä vanhojen valokuvien esityspaikkana.....	24
6 TUTKIMUSTULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	26
7 POHDINTA.....	28
8 LÄHTEET	32
9 LIITTEET.....	34

1 JOHDANTO

”Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat - ryhmä muistin ja muistelun tukena” sai alkunsa ajatuksesta yhdistää mielenkiintoni kohteita: muisti, muistin tukeminen, paikallishistoria sekä vanhat valokuvat. Isonkyrön vanhat valokuvat - ryhmä on perustettu 3. toukokuuta 2014 Facebookiin. Ryhmässä on tällä hetkellä (10.10.2023) jäseniä 3637. Jäseniä on ympäri maailmaa, pääosin Suomesta. Ryhmässä jäsenet voivat julkaista vanhoja valokuvia, jotka ovat Isostakyröstä.

Aiheen valitsin, koska ryhmän perustajana ja yhtenä ylläpitäjänä olen seurannut aktiivisesti ryhmässä julkaistujen valokuvien herättämää keskustelua ja etenkin muistelua. Toiselle tärkeitä ovat henkilökuvat, toiselle kuvat maisemista ja rakennuksista. Olin yhteydessä Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistykseen ja esittelin aiheeni heille. Päätimme tehdä asian suhteen yhteistyötä. Yhtenä työn tarkoituksena on tuottaa toimintamalli muistiyhdistyksen käyttöön, jotta he voivat tulevaisuudessa järjestää valokuvien katselutilaisuuksia eri puolilla Etelä-Pohjanmaata.

Opinnäytetyössä selvitetään kyselytutkimuksella Facebook -ryhmän merkitystä ikäihmisen muistin tukena. Valokuvien käyttöä muistin tukena on harrastettu jo pidemmän aikaa, mutta varsinaisesti niiden merkitystä sosiaalisen median sisällä ei ole tutkittu. Jiang L. ym. (2021) selvittivät tutkimuksessaan valokuvien vaikutusta sukupolvien väliseen keskusteluun ja niiden herättämiin tuntemuksiin. Ikäihmisillä tulokset olivat positiivisia. Keskusteluja vaikeutti kuitenkin nuoremman sukupolven huono tietämys menneisyydestä.

Pidimme kevään 2023 aikana yhdessä Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistyksen kanssa erillisiä vanhojen valokuvien katselutilaisuuksia. Tilaisuudet kiinnostivat kovasti ihmisiä ja niiden jatkumista on toivottu useaan kertaan.

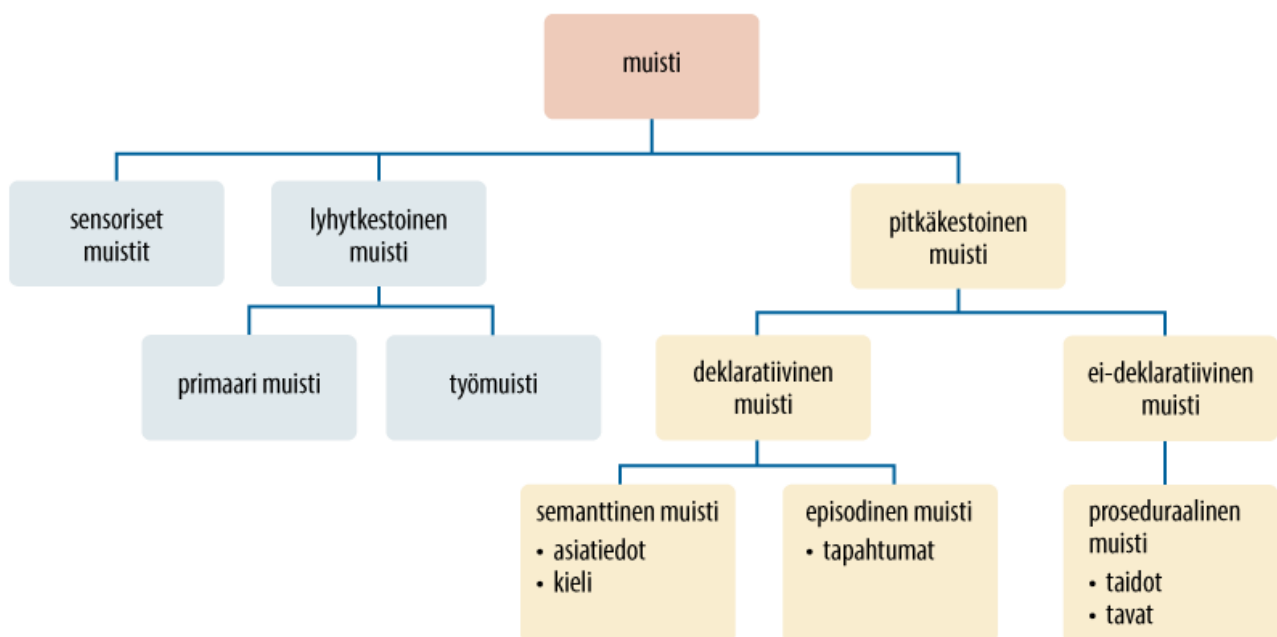
Kyselyn tulosten perusteella on tarkoitus muodostaa toimintamalli ryhmämuotoiseen valokuvien katselu-/muistelutoimintaan, jota Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistys pystyy hyödyntämään omassa toiminnassaan.

Aiheen käsittely on herättänyt myös kotiseutuhistoriasta kiinnostuneet tahot jo liikkeelle. Katselutilaisuuksien innostamina on suunnitelmissa järjestää Isossakyrössä vanhojen valokuvien digitointitilaisuuksia, joihin paikkakuntalaiset voivat halutessaan tuoda omia kuviaan näyttille ja digitoitavaksi. Samalla kuvat voitaisiin tallentaa esimerkiksi Isonkyrön kotiseutuyhdistyksen tai muun tahon alle perustettavaan kuvakokoelmaan.

2 MUISTI JA MUISTELU

2.1 Muistin rakenne

Muistia on jaoteltu ja sen rakennetta on kuvailtu monin eri tavoin (Suutama, 2022, s. 287). Useimmiten se on jaoteltu lyhyt- ja pitkäkestoiseen muistiin ja jälkimmäisen osalta erikseen semanttiseen asiamuistiin ja episodiseen tapahtumamuistiin. Pitkäkestoinen muisti on jaettu lisäksi deklarativiseen ja ei-deklarativiseen muistiin. Deklaratiivinen muisti viittaa tietoisiin muistamisen lajeihin, joissa pystytään palauttamaan mieleen esimerkiksi eri tapahtumia ja asiatietoa ja kuvailemaan niitä. Ei-deklarativinen muisti puolestaan viittaa tiedostamattomiin tai heikosti tiedostettuihin, automaattisiin muistamisen puoliin, joissa muistiin tallentamisen tapahtuma ei ole juuri palautettavissa tietoisuuteen. Keskeiset muistamisen tasot ja lajit on esitetty Suutaman esittämän jaottelun mukaan kuviossa 1.

Kuvio 1. Muistin keskeiset alueet ja lajit (Suutama, 2022, s. 288).

Semanttisesta muistista puhutaan myös tietomuistina. Se on pitkäaikainen muisti, joka sisältää tietoja, käsitteitä, sanojen merkityksiä ja suuriakin kokonaisuuksia kuten yleissivistyksen, kieliopin ja ammattitaidon (Vuoksima, 2019).

Oppimiseen sisältyvän semanttisen muistin osalta ikävaikutukset ovat suhteellisen vähäisiä. Kielelliset taidot ja asiatiedot, jotka on aikanaan hyvin opittu ja muistiin tallennettu, yleensä myös säilyvät hyvin muistissa ikäännyttäessä. Ja ne säilyvät sitä paremmin, jos niillä on käyttöä ja niitä automaattisesti kerrataan mielessä elämän aikana. (Suutama, 2022, s. 289).

Suutaman (2022) mukaan **episodiseen** eli tapahtumamuistiin tallentuu sellaista tietoa, johon liittyy tavalla tai toisella oma henkilökohtainen kokemus, joka herättää ajatuksia, tunteita ja tuntemuksia ja joka on hankittu tietyssä paikassa tietyssä aikana. Tapahtumamuisti suuntautuu ajallisesti taaksepäin pitäen sisällään yksilön henkilöhistorian kaikkine kokemuksineen. Episodisen muistin on todettu olevan se puoli muistista, joka selkeimmin heikkenee iän myötä. Heikkeneminen ei ala vasta vanhuudessa, vaikka se silloin saatetaan ensi kerran huomatakin, vaan jo paljon varhaisemmassa aikuisiässä. Vaikka episodisen muistin heikkeneminen viimeistään iäkkäänä onkin yleensä väistämätöntä, heikkenemisen voimakkuudessa on suuria yksilöllisiä eroja, kuten muistin muutoksissa ja vaikutuksissa yleensäkin. Lisäksi mielessä kerrattavat tapahtumat muuttuvat vähitellen osaksi yksilön tietovarantoa ja semanttista muistia, jolloin ne myös säilyvät muistissa varsin hyvin (mts. 288–289).

Episodisella eli tapahtumamuistilla tarkoitetaan kykyä taltioida ja myöhemmin muistaa omaan elämään, aikaan ja paikkaan liittyviä tapahtumia (Kalska, 2006, s.122; Fivush, 2010, s.576). Se viittaa henkilökohtaisesti koetun sisällön (mitä?) lisäksi kontekstiin (missä ja milloin?).

Sekä tapahtumamuistiin että semanttiseen muistiin liittyen voidaan erottaa omaksi lajiksi **omaelämäkerrallinen muisti** (Suutama, 2022, s. 289). Se sisältää omaan elämään sisältyviä tapahtumia, kokemuksia ja tietoja, eikä normaali vanheneminen juurikaan vaikuta sen heikkenemiseen. Se määrittyy ns. episodisysteemiksi, joka yhdistää menneen

minän nykyiseen itseensä. Se kasaa henkilökohtaisen aikajanan, joka määrittelee elämän (Fivush, 2010, s.576).

Henkilökohtaisiin muistoihin liittyy usein tunteellisia hetkiä ja senkin vuoksi ne säilyvät hyvin muistissa. Ainakin lähimenneisyydessä tapahtuneet tärkeät henkilökohtaiset tapahtumat säilyvät hyvin muistissa iäkkäänäkin. Suutama (2002, s. 289) toteaa, että tutkimuksin on vaikeaa todeta kuinka tarkkoja tai todenmukaisia vuosikymmentenkin takaiset muistot tai muistikuvat ovat. Ne voivat myös muuttua sen mukaan, mitä ja millaisia asioita kukin haluaa elämästään muistaa. Näihin muistoihin voivat vaikuttaa myös jokaisen ajankohtaiset tarpeet, tunteet ja elämäntilanteet (mts. 289).

Omaelämäkerrallinen muisti on yksilöllisesti inhimillinen järjestelmä, joka riippuu monimutkaisesta joukosta taitoja, jotka kehittyvät vähitellen lapsuuden ja nuoruuden aikana riippuen sosiaalisista ja kulttuurisista vuorovaikutuksista (Fivush, 2010, s.576).

Muistiin varastointi, eli kuinka pystyt säilyttämään pitkäkestoisessa muistissa sinne onnistuneesti tallennettua tietoa, vastustaa parhaiten vanhenemisen vaikutuksia (Suutama, 2022, s. 289). Heikkenemistä tapahtuu meille jokaiselle iän karttuessa niin muistiin tallentamisessa kuin mieleen palautuksessa. Mieleen palautus ei voi olla kovin täydellistä, jos on jo vaikeuksia muistiin tallentamisessa. Muistivaraston jatkuva laajeneminen voi myös haitata mieleen palautusta. Erityisesti ikääntyneillä on usein hankaluuksia vapaassa mieleen palautuksessa, kun sen sijaan tunnistamisessa ja eri vihjein avustetussa mieleen palautuksessa erot ikääntyneiden ja nuoremman väen kesken ovat selvästi pienempiä (mts. 290).

Vanhenemisen yhteys muistin kaikkiin eri puoliin on lopulta samansuuntainen, sen voimakkuus vain vaihtelee yksilöittäin huomattavasti (Suutama 2022, s. 290). Episodinen muisti alkaa heikkenemään merkittävästi jo noin 30 vuoden iästä alkaen, mutta muiden muistilajien kohdalla muutokset heikompia ja alkavat myöhemmin. Normaaliin ikääntymiseen liittyvät muutokset muistissa eivät vanhemmillakaan ihmisillä kuitenkaan estä selviytymistä arkielämässä. Muistin vakavammassa heikkenemisessä, joka sekin tosin yleistyy erityisesti

iäkkäimmillä, ei ole kyse vanhenemisesta vaan aivotoimintoja heikentävien sairauksien ja vammojen vaikutuksista (mts. 290).

Muistiprosessien muutokset normaalissa ikääntymisessä ovat seuraavia: 1) Mieleen painaminen heikkenee, 2) Muistissa säilyminen ei heikkene, 3) Mieleen palautus käy työläämmäksi, 4) Aloitteisuutta ja ponnistelua vaativa prosessointi heikkenee, 5) Vapaa mieleen palautus heikkenee, 6) Vihjeisiin perustuva ja tunnistava mieleen palautus säilyy ja 7) Tilannetekijöiden vaikutus korostuu (Soininen & Hänninen, 2015).

2.2 Muistelu

Muistelu määritellään toiminnaksi tai prosessiksi, jossa muistellaan menneisyyttä (Woods ym, 2009, s. 2). Menneistä toiminnoista, tapahtumista ja kokemuksista keskustelu voi tapahtua konkreettisten työkalujen kuten valokuvien, menneisyydestä tuttujen esineiden, musiikin tai äänitteiden kautta. Gibson (2006, s. 5–6) toteaa, että useimmat ihmiset nauttivat muistelusta. Muistelu ryhmätilanteissa antaa monelle ihmiselle voimakkaita ilontunteita, jännitystä ja nautintoa elämään. Kaikki ihmiset eivät kuitenkaan koe muistelua tärkeäksi. Toiset käsittelevät menneisyyttään rajoittamalla muistojaan, kun taas toiset elävät niin vahvasti nykyhetkessä, ettei heillä ole aikaa muistella. Suhtautuminen omaan menneisyyteen vaikuttaa siihen, miten tärkeänä kukin muistelun kokee (mts. 6).

On hyvin yksilöllistä, miten kukin muistaa asioita (Johansson, 2006). Joku muistaa hyvin lapsuuden tapahtumia, kun toinen muistaa hyvin ihmisten tai katujen nimet tai jopa puhelinnumerot. Muistot ovat kumulatiivisia, eli yksi muistettu asia saattaa johtaa toiseen muistettuun asiaan. Kun jaamme muistoja muiden kanssa, muistomme herättävät heissä samankaltaisia muistoja. Tämä vuorostaan herättää ihmisissä lisää muistoja, mikä monipuolistaa vuorovaikutusta.

Muistiliiton julkaisussa (2019/1) todetaan Woods ym. (2018) tutkimukseen pohjautuen, että muisteluterapia saattaa tukea muistisairaana päivittäisistä toiminnoista selviytymistä, mutta

luotettava näyttö kuitenkin puuttuu. Varsinaisia tutkimustuloksia on aiheesta vähän ja niiden laatu on ollut heikkoa ja tulokset epä johdonmukaisia.

Stenberg (2015, s.7) on esittänyt Gibsonin (1998, s. 20–27) työn perusteella seuraavat perustelut muistelulle:

- Muistelu rakentaa siltoja ihmisen menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välille.
- Muistelu kannustaa sosiaalisuuteen ja tarjoaa mahdollisuuksia uusiin ihmissuhteisiin.
- Muistelu vahvistaa itsetuntoa ja ainutlaatuisuuden tunnetta ihmisenä.
- Muistelu edesauttaa elämäntarkastelun prosessia.
- Muistelu tukee nykyisen toimintakyvyn arviointia ja lisää hoitosuunnitelmaan tärkeää tietoa.
- Muistelutyö muuttaa vuorovaikutuksessa olevien ihmisten rooleja.
- Muistelutyö säilyttää kulttuurista perintöämme.
- Muistelu lisää ikäihmisen ja hoitajan välistä läheisyyttä.
- Asiallinen suhtautuminen muistoihin on edellytys hyviin muisteluhetkiin.
- Useimmat ihmiset nauttivat muistelusta, mutta muistelu ei sovi kaikille.

Immonen sekä Hohenthal-Antin (2019) mainitsevat, että menneisyyden muistoja voidaan herätellä erilaisten muistiherätteiden avulla. Parhaiten toimivat henkilön omaan elämäns historiaan liittyvät asiat. Erilaisia herätteitä käyttämällä voidaan myös saada selville muistisairaalle tärkeitä asioita, jotka eivät ole aktiivimuistissa tai joista hän ei pysty kertomaan. Luovan muistelutyön toiminnallisia muistiherätteitä voivat olla esimerkiksi valokuvat, musiikki, erilaiset esineet tai jopa tuoksut.

He toteavat myös, että ohjattu muistelutyö ryhmässä antaa muistisairaalle mahdollisuuden tuoda esiin ja tehdä näkyväksi oma tarinansa. Jokaisen ryhmässä olijan elämäntarina ja muistot ja muistelut ovat henkilökohtaisia ja ainutkertaisia, mutta samalla ne ovat kulttuurisesti jaettuja, yhteisöllisiä muistoja. Ryhmässä jaetut muistot aktivoivat meidän jokaisen omaa muistelua. Jokainen vertaa ja peilaa ryhmässä jaettuja muistoja omaan koettuun ja elettyyn elämään. Tämä mahdollistaa yhteisöllisyyden tunteen heräämisen ja jo unohtuneiden muistojen esiin nousemisen (mt).

3 VALOKUVAT MUISTIN TUKENA

Valokuvat toimivat ikään kuin ikkunoina valokuvan kuvaamaan maailmaan. Kuvaa katsoessa ne heijastavat myös katsojansa mieltä (Halkola 2009, s. 187). Mäkiranta (2008, s. 158–160) toteaa, että kuvien vaikutus muistin tukena voi olla todella merkityksellistä ja ainutkertaista. Valokuvat ja menneisyyden muisteleminen liittyvät olennaisesti yhteen. Valokuvia käytetäänkin paljon muistamisen välineinä. Valokuvat auttavat palaamaan takaisin menneisyyteen sekä auttavat uudelleen muodostamaan muistoja. Menneisyys nähdään kuvissa usein sellaisena kuin halutaan nähdä ja odotusten mukaisena. On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että valokuva ainoastaan tulkitsee menneisyyttä. Se ei kuitenkaan tarkalleen välttämättä kerro millaista elämä on silloin ollut.

Hohenthal-Antin (2013, s. 54–55) toteaa, että valokuvia käytetään useimmiten muistinherättäjänä. Valokuvien katselutuokiot ovat hyvä tapa tutkia mennyttä aikaa ja tapahtumia. Niiden perusteella saattaa herätä ajatuksia, joita voidaan käsitellä ja jakaa yhdessä keskustelemalla. Yhteiset tuokiot kasvattavat myös sosiaalisuutta sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Muistelijan omaan elämään liittyvät valokuvat voivat tuoda mieleen monia henkilökohtaisia muistoja ovat ne sitten henkilökuvien, maisemien tai vaikkapa hääkuvan muodossa. Valokuvien tai kuvien ei tarvitse välttämättä kertoa omasta elämästä herättääkseen muistoja ja elämyksiä. Myös esimerkiksi lehdissä olevat kuvat vaikkapa julkisuuden henkilöistä tai elokuvajulisteet voivat toimia myös tehokkaasti muistojen herättelijänä luoden yhteistä muistomaailmaa.

Fawns (2020, s. 903) näkee valokuvat osana prosessia, johon kuuluu valokuvien ottaminen, lajittelu, katseleminen sekä jakaminen ja joita käytämme muistin tukemiseen. Rowlandsin (2016, s. 160–162) mukaan valokuvat itsessään ovat vain yksi työkalu tässä prosessissa, vuorovaikutuksessa muistimme kanssa, toimien tulkittavina symboleina.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, AINEISTO JA MENETELMÄT

Keväällä 2023 järjestimme yhdessä Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistyksen kanssa Isonkyrössä vanhojen valokuvien katselu- ja muistelutilaisuuksia. Valokuvia olin koonnut eri aihealueista niin Isonkyrön kotiseutuyhdistyksen valokuvakokoelmasta kuin omasta valokuvakokoelmasta, jotka käsittelevät Isoakyröä. Kirjasin muistelutilanteiden keskusteluja ja aiheita muistiin ja hyödynsin niitä kootessani Webropoliiin verkkokyselyn, joka on tämän tutkimuksen aineiston keruun väline.

Kyselyn tulosten perusteella on tarkoitus muodostaa toimintamalli ryhmämuotoiseen valokuvien katselu-/muistelutoimintaan, jota Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistys pystyy hyödyntämään omassa toiminnassaan. Kyselyn tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää laadittaessa toimintamallia Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistyksen järjestämiin vanhojen valokuvien katselu- ja muistelutilaisuuksiin.

Tutkimuskysymyksenä oli, ”Mikä merkitys Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmällä on muistin tukemiseen?” Kyselyyn pystyivät vastaamaan vain Isonkyrön vanhat valokuvat – ryhmän jäsenet. Kysely suunnattiin ryhmän yli 60-vuotiaille jäsenille. Perustin Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmän 3. toukokuuta 2014 Facebookiin. Ryhmässä on tällä hetkellä (15.11.2023) jäseniä 3666. Jäseniä on ympäri maailmaa, pääosin Suomesta. Ryhmässä jäsenet voivat julkaista vanhoja valokuvia, jotka ovat Isostakyröstä. Ylläpitäjiä on minun lisäksi kolme, jotka jokainen ovat jollain tapaa mukana Isonkyrön kotiseutuhistorian tallentamisessa sekä paikallisten sukujen tutkimisessa. Kyselyllä saatiin tietoa myös siitä, minkälaiset kuvat kiinnostavat ja herättävät muistelemaan. Kyselyyn vastasi sen aukioloaikana 15.6.-15.7.2023 yhteensä 40 vastaajaa.

Kysely oli kuvaileva kyselytutkimus, joka on toteutettu suljetussa ryhmässä sosiaalisen median kanavassa. Kysymykset aseteltiin niin, että niiden avulla saatiin mahdollisimman kattavasti tieto vastaajien kokemuksia ja ajatuksia vanhojen valokuvien käytöstä muistin tukena. Kyselyssä oli strukturoituja monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä, jotka ilmenevät liitteessä 1.

Kyselystä kirjoitin ennakkoon informaation Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmään ja varsinaisen kyselyn alkaessa 15.6.2023 ilmoitin siitä ryhmässä. Kysely toteutettiin Webropol kyselynä. Kyselytutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Kyselyyn vastattiin nimettömästi ja vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti. Tulokset esitetään ryhmätasolla niin, ettei yksittäisiä vastauksia pystytä tunnistamaan. Vastauksia käsiteltiin luottamuksellisesti ja ne tallennettiin käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojatulle tietokoneelle. Tutkimuksen päätyttyä vastauksia sisältävät tiedostot hävitetään tietoturvallisesti.

Ennen varsinaisen kyselyn aloittamista lähetin testikyselyn sisarilleni, jotta mahdolliset puutteet ja tarvittavat korjaukset voitiin tehdä ennen varsinaisen kyselyn aloittamista. Vastaukset kyselystä tallentuivat Webropoliin. Aineiston analyysissä hyödynnettiin Webropolin analyysityökalua. Strukturoitujen kysymysten tulokset esitellään prosentiosuuksina ja avoimien kysymysten vastaukset purettiin samankaltaisiin sisältöihin ja vastaukset koottiin tiivistelmäksi.

5 TULOKSET

Vastaajista 62 % (n=24) oli naisia, 36 % (n=14) miehiä ja 2 % (n=1) muu sukupuolinen. Yksi vastaaja ei ollut ilmoittanut sukupuoltaan.

Vastaajista 41 % (n=16) kuului 60–69 vuoden ikäryhmään. Viisikymmentäkuusi prosenttia 70–79 (n=22) vuoden ikäryhmään ja 3 % (n=1) kuului 80–89 vuoden ikäryhmään. Yksi vastaajista ei ilmoittanut mihin ikäryhmään kuuluu. Kellään vastaajista (n=39) ei ollut diagnosoitua muistisairautta. Yksi ei ollut vastannut tähän kysymykseen.

Kolme prosenttia vastaajista kokee muistin huonontuneen (n=1) ja vaikuttavan jokapäiväiseen elämään. Neljäkymmentäyhdeksän prosenttia (n=19) vastasi, että kyllä, mutta sillä ei ole vaikutusta jokapäiväiseen elämään ja 49 % (n=19) vastasi, että ei koe muistin huonontuneen. Yksi vastaajista ei ollut vastannut tähän kysymykseen.

5.1 Valokuvat muistin tukena

Kysyttäessä ”miten koet vanhojen valokuvien katselun tukevan muistiasi”, vastaajat raportoivat valokuvien toimivan muistin aktivoijana ja virkistäjänä sekä mielihyvän antajana. Suuri osa vastaajista toi esiin myös valokuvien auttavan palauttamaan mieleen eri asioita ja mahdollisesti paikantamaan niin henkilöitä kuin rakennuksia. Pieni osa vastaajista ei kokenut valokuvien tukevan muistia.

Vanhojen kuvien katsominen aktivoi muistia, on joku kuva tapahtumasta, silloin tulee muisteltua, olinko itse siellä. Joku kuva, missä ihmisiä aktivoi miettimään, kuka mahtaa olla. Kenen näköä, tunnistaisinko.

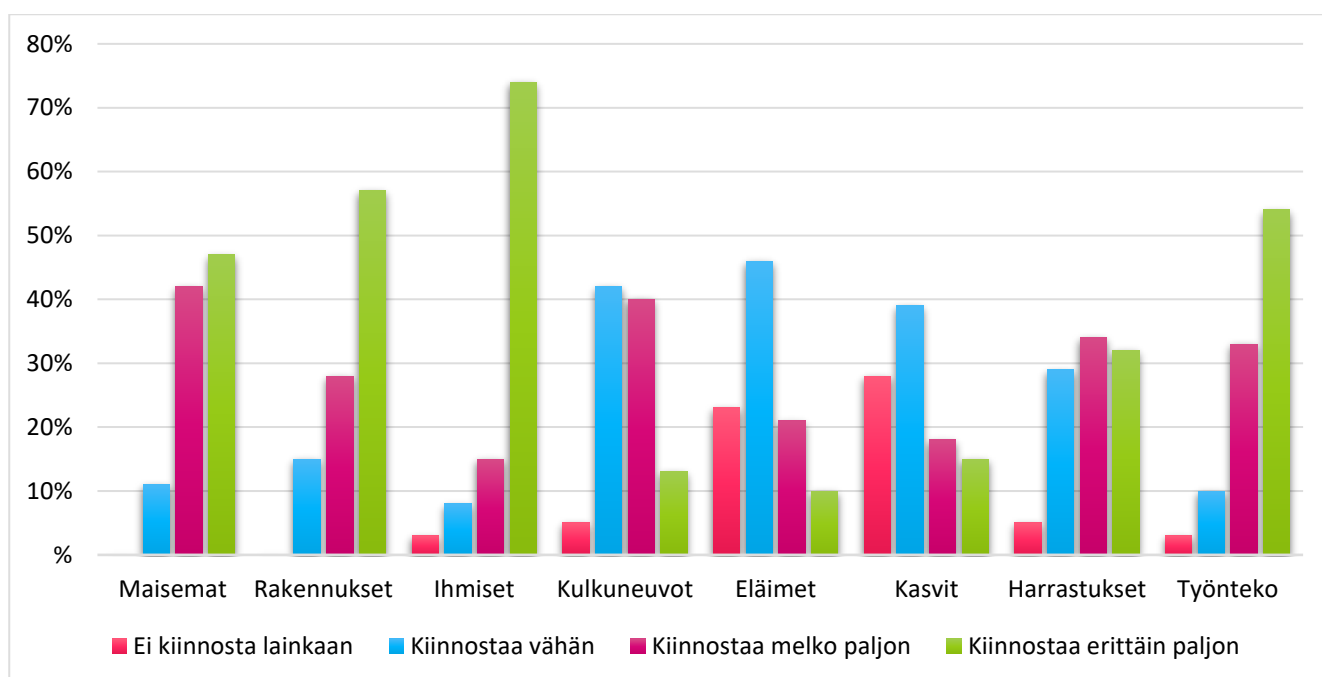
Kummasti muistin kätköistä nousee esiin vanhoja asioita. Niiden pohjalta juttu jatkuu ja polveilee ystävien kanssa. Virkistävää!

Antaa mielihyvää ja auttaa terävöittämään muistia, kun joutuu pinnistämään vanhoja muistoja. Elämykset auttavat piristävästi ja vievät huomaamatta sisälle vanhoihin tapahtumiin.

En varsinaisesti koe tukevan, vaan ovat mukavia tuulahduksia menneestä.

Eipä juuri kuinkaan.

Kuvio 2. Vastaajien kiinnostuneisuus erilaisista valokuvista.

Enemmistöä (74 %, n=29) kiinnostavat erittäin paljon valokuvat ihmisistä. Seuraavaksi eniten vastaajia kiinnostavat valokuvat rakennuksista (56 %, n=22) ja työnteosta (54 %, n=21). Vähemmän kiinnostivat valokuvat kasveista ja eläimistä, sillä lähes kolmannes vastaajista ei ollut lainkaan kiinnostunut kasveja (28 %, n=11) ja lähes neljännes eläimiä (23 %, n=9) kuvaavista valokuvista.

Vastaajilta kysyttiin myös mahdollisia muita kiinnostavia aiheita. Esille tulivat valokuvat joukkotapahtumista, vanhat tie- ja rautatielinjaukset tai jokin historiallinen asia. Myös perhepotretit mainittiin. Toki lähes kaikki näistä linkittyvät ainakin osittain annettuihin vastausvaihtoehtoihin. Vastaajat raportoivat erityisesti kiinnostuneisuutta henkilökuviin. Etenkin kuvat perhejuhlista ja eri tapahtumista kiinnostavat ja antavat tietoa myös sukututkimusten tekemiseen. Myös maisemakuvat ja sekä kuvat rakennuksista kiinnostavat. Monelle kuvat tuovat myös mieleen muistoja omasta lapsuudesta.

Maisemista ja rakennuksista näkee, miten paljon ne ovat muuttuneet vuosien varrella. Mukavaa nähdä vanhoja tuttuja ja tilanteita/tapahtumia.

Aiempien vuosikymmenien koetut asiat ja tuntemani ihmiset tulevat vahvasti mieleen nykyhetkessä.

Se miten ne valaisevat muutosta tietyllä alueella ja työtehtävissä.

Sukututkimus harrastus.

Tuttuus, entisajan elämä, rakennukset, vaatteet.

Vastaajista 85 % (n= 33) kokee vanhojen valokuvien katselun tukevan muistitoimintoja, ja loput vastanneista eivät nähneet vanhojen valokuvien katselun tukevan muistitoimintoja. Moni vastaajista koki, että valokuvat palauttavat mieleen muistoja eri tapahtumista ja ihmisistä. Ne saattavat antaa myös selvyuden eri rakennusten ja teiden sijainneista. Osalle valokuvat voivat palauttaa mieleen jopa hajuja ja tunnelmia.

Palauttaa mieleen tapahtumia ja ihmisiä. Helpottaa tapahtumien aikajärjestyksen muuttamista.

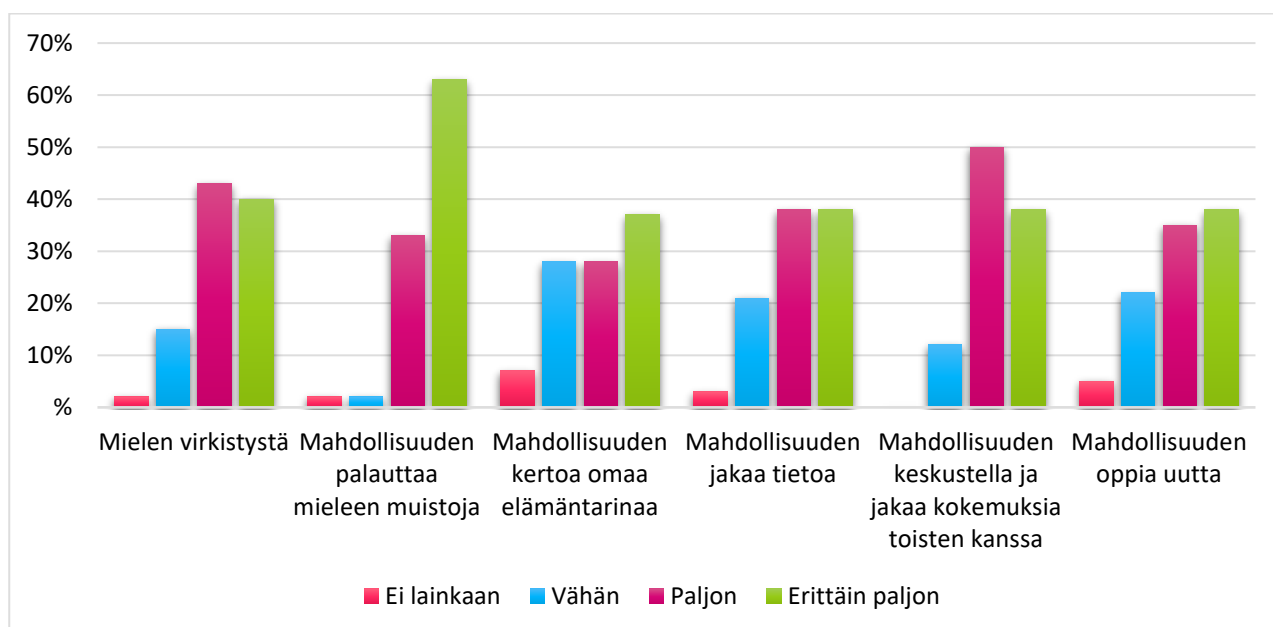
Epäselvät rakennusten tai teiden sijainnit selviää.

Monien lemmikkieläinten katselu voi nostattaa muistojen kätköistä valtavia elämyksiä ja herättää samalla paljon muita mieluisia muistoja uudelleen.

Jokin täysin unohduksissa oleva palaa mieleen ja herättää muitakin muistikuvia.

Tunnelmat ja jopa tuoksut palaavat mieleen.

Tutkin suurennuslasilla joka nurkan kuvista.

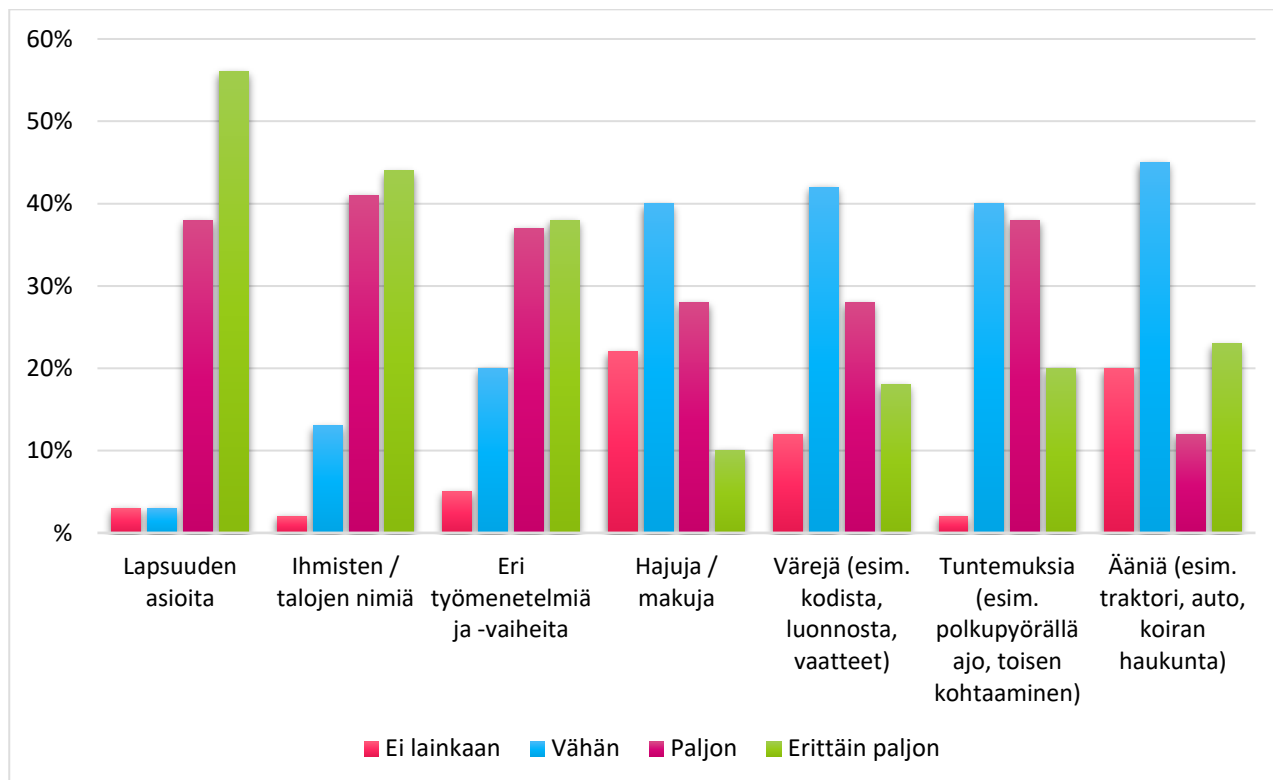
Kuvio 3. Valokuvien antamat kokemukset.

Kun kysyttiin, voiko valokuvien katselu antaa vielä jotain muuta, tuli vastauksissa esille mahdollisten virheiden ja virheellisten muistikuvien korjaaminen. Myös oman historian selkeyttäminen sekä myös sosiaalisuuden lisääminen keskustelujen kautta nousi esille.

Voi korjata virheitä tai virheellisiä muistikuvia.

Selkeyttää kuvaa omastakin historiasta.

Sosiaalisuutta, keskustelua ryhmän kanssa.

Kuvio 4. Mitä vanhat valokuvat auttavat muistamaan.

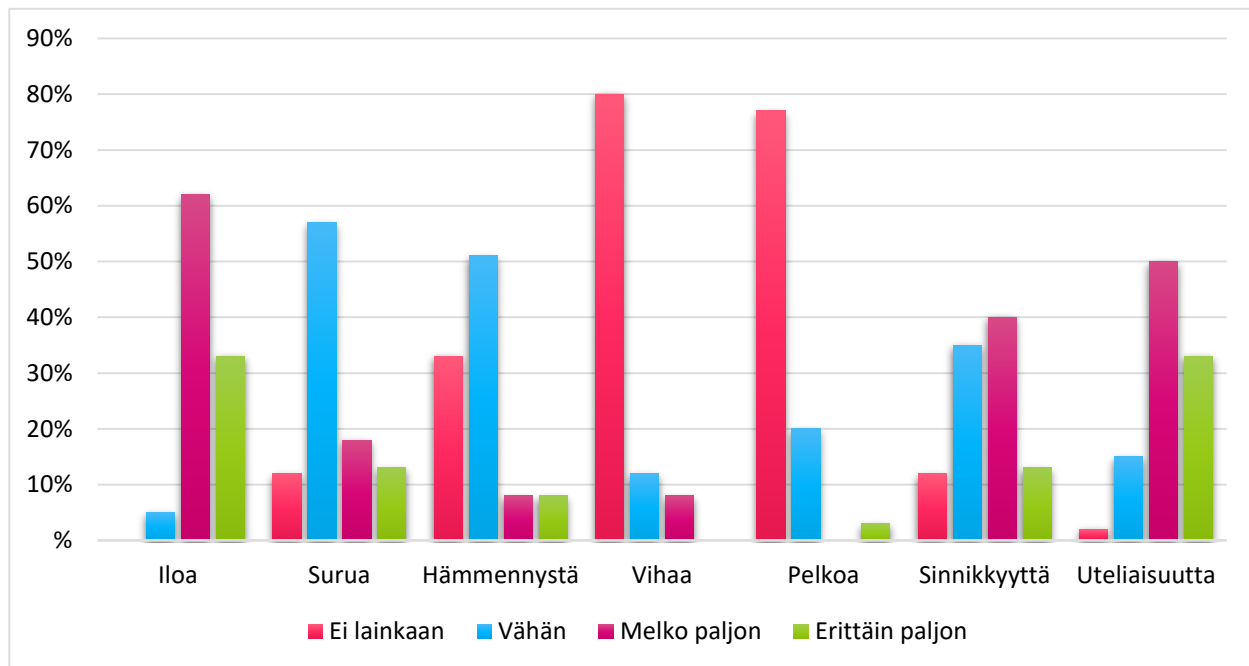
Vastaajat kokevat valokuvien auttavan muistamaan erityisesti lapsuuteensa liittyviä asioita (Kuvio 4). Useimmat raportoivat vanhojen valokuvien auttavan muistamaan ihmisten ja talojen nimiä, erilaisia työvaiheita ja -menetelmiä sekä tunnekokemuksia. Vähemmän valokuvat kuljettivat tuoksu- tai makumaailmaa, väreihin tai ääniin.

Vastaajilta kysyttiin myös muita vanhoista valokuvista mieleen tulevia asioita. He raportoivat valokuvien tuovan mieleen muun muassa, kangaslaadut, koulumatkat ja jopa kiusantekijät. Myös haikeus ja yhteiselon merkitys nousi esille.

Koulumatkoja, tapahtumia, kiusantekijöitä, kaverien perhettä, jo menehtyneitä.

Kangaslaatuja (pellava, flanelli, karkeasta kankaasta tehdyt lasten ulkovaatteet).

5.2 Valokuvat ja tunteet

Kuvio 5. Valokuvien herättämät tunteet.

Kolmannes (33 %, n=13) vastaajista kokee, että vanhat valokuvat herättävät erittäin paljon uteliaisuutta sekä iloa. Myös sinnikkyys tuli esiin tärkeänä valokuvien katseluun liittyvänä tunteena, sillä yli puolet vastaajista kokee valokuvien herättävän tätä tunnetta vähintään melko paljon (53 %:n (n=21) mukaan sinnikkyyttä. Puolet (51 % n=20) vastaajista kertoi vanhojen valokuvien herättävän vähän hämmennystä sekä 58 % (n=23) vähän surua. Suurimman osan (80 %, n=32) mukaan vanhat valokuvat eivät herätä lainkaan vihaa, eikä pelkoa (77 %, n=30).

Erityisesti kuvat omista perheenjäsenistä ja sukulaisista olivat viimeksi herättäneet näitä tunteita. Myös lapsuuden maisemat ja oma kotikylä sekä rakennukset herättivät tunteita vastaajille. Jotkut mainitsivat oman entisen työpaikan herättäneen tunteita. Yksi vastaajista

olisi täydentänyt esitettyjen tunteiden listaa, sillä hän kokee kuvien herättävän kunnioitusta.

Oli merkitty kuolleeksi hlö 30-luvulla, vaikka minäkin muistin hänet 60-luvulta. Sukulainen kirjoittanut veljen tiedot, niin huonosti nykypolvi enää tietää. Onneksi sattui silmiini.

Kuvat oman suvun edustajista. Antoi kuvaa heidän lapsuudestaan / nuoruudesta.

Kaunis jokimaisema, toi mieleen nuoruuden venereissut.

Surua ja kunnioitusta, kun muisteltiin hiljattain edesmennyttä opettajaamme. Lisäisin tunteisiin: kunnioitus. Sitä koen erittäin paljon.

Kuva, jossa vanhempani poseeraavat lapsuurenkotini pihassa.

Vastaajilta kysyttiin myös mielipidettä kolmesta heille esitetystä valokuvasta. Kysymykseen oli annettu 37 vastausta, ja eniten ääniä sai valokuva numero 1, yhteensä 19 ääntä. Valokuvat 2 ja 3 saivat molemmat 9 ääntä. Vanha ”fälttöokuva” herätti eniten muistoja. Kuva saattoi herättää muistoissa jopa mullan tuoksun ja hevosen äänet ja hajut. Osalla valokuva toi mieleen omat kokemukset auran kanssa hevosen perässä ja kovan työn. Valokuva Isonkyrön Taipaleen kylästä herätti muistoja meijerin alueesta, jonka piha-alueella on ollut myös Isonkyrön osuuskaupan myymälä. Alue on ollut yksi Isonkyrön vilkkaimmista aikoihin. Kolmas kuva toi mieleen ensimmäiset kirkkomatkat lapsena ja talven leikit kirkon edustalla ja joen jäällä.

1. Vanhoja työmenetelmiä, jotka ovat jo väistyneet uudempien tieltä.

Numero 1. Muistan juuri käännetyn fälttöökseen mullantuoksun ja hevosten äänet ja hajut. Kuva kertoo entisajan ruumiillisen työn suuren määrän ja sen, tavallaan kiireettömyyden millä entisaikaan töitä tehtiin, monestakin syystä.

2. Tuossa on meijeri, jossa paappani oli hallituksen puheenjohtajana vuosia ja osuuskaupassa oli äitini myyjänä nuorena. Lisäksi siinä on merkittäviä paikkoja joen molemmin puolin.

2. Asuin lapsuuteni Meijerillä. Kotini näkyy kuvassa. Koti, vanhemmat, sisarukset, ystävät, meijeritoiminta, kaupassa käynti, pihaleikit.

Vanha kirkko, hyviä tunteita asuin niin lähellä kirkkoa. Suksilla laskettiin kirkon rannasta jäälle ja kirkonlahdella oli luistinrata. Kesäisin veneessä joella.

3. Vanha kirkko liittyy kaikkeen isokyröläiseen. Kirkon ”650-vuotisjuhlat”, tätien häät, vahan ajan markkinat.

Kuva 1. Fälttöötä (Museoviraston kuvakokoelma)

Kuva 2. Isonkyrön Taipaleen kylää (Isonkyrön kotiseutuyhdistyksen kuvakokoelma)

Kuva 3. Isonkyrön vanha kirkko ja pappilan vainiota (Isonkyrön kotiseutuyhdistyksen kuvakokoelma)

5.3 Facebook ryhmä vanhojen valokuvien esityspaikkana

Kaikki kyselyyn vastanneet kokevat, että Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat – ryhmä on hyvä paikka jakaa vanhoja kuvia nähtäville. Suurin osa vastaajista kokee, että yhdessä on hyvä muistella ja ryhmässä saadaan laajasti nähtäville valokuvamateriaalia kaikille asiasta kiinnostuneille. Osa kokee mukavaksi ja mielenkiintoiseksi sen, että samasta kuvasta tulee muillekin samoja muistoja ja niitä on mukava jakaa toisten kanssa.

Näin saadaan laajalti kerättyä materiaalia kaikkien kiinnostuneiden nähtäväksi.

Yhdessä on hyvä muistella. Aina joku jotain muistaa kuvista. Mielenkiintoista.

Seuraan myös muita Etelä-Pohjanmaan vanhat valokuvat yms. sivustoja, koska isäni suku on vahvasti sieltä kotoisin. Teen sukututkimusta, nämä sivut elävöittävät sitä. Enemmänkin seuraan kuin jaan, koska en ole kovin hyvä käyttämään ns. some-alustoja jakamiseen.

Pidän vanhasta, mielenkiintoisia, tuodaan esiin paikkoja, ihmisiä, toimintoja, joita ei enää ole.

Ihania muistoja. Monta unohtunutta asiaa palaa mieleen.

Kyselyssä selvitettiin, kokevatko vastaajat Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmän riittäväksi kanavaksi jakaa vanhoja valokuvia. Toisena vaihtoehtona oli vanhojen valokuvien katselu- / muistelutilaisuuksien järjestäminen. Selkeä enemmistö, 80 % (n=31) raportoi, että Facebookin vanhat valokuvat ryhmä riittää. Joka viides vastanneista (21 %, n=8) toivoisi järjestettävän vanhojen valokuvien katselu- / muistelutilaisuuksia.

Vastaajilta kysyttiin myös mielipiteitä mahdollisesti järjestettävien valokuvien katselu / muistelutilaisuuksien sisällöstä. Esille nousi jo pidettyjen tilaisuuksien sisällön toimivuus sekä toiveet kuvista, jotka koskettavat omaa elettyä elämää. Toiveena oli myös esitellä vanhaa maataloutta ja sen käytössä olleita koneita ja laitteita.

Vastaajilta kysyttiin myös ehdotuksia Isonkyrön vanhat valokuvat – ryhmän kehittämiseksi. Esille nousi kuvien esittely teemoittain, esimerkiksi vanhat työtavat, rakennukset, harrasteet. Esille nousi myös tietyn aihealueen projektiluontoinen selvittely. Siinä kerättäisiin vastuuhenkilön johdolla kuvamateriaalia ja tietoa tietyistä aiheista ja kerätyn materiaalin perusteella tehtäisiin yhteenvetoja. Samalla saataisiin arvokasta tietoa koottuna niin kunnan, asukkaiden ja muiden kotiseutuhistoriasta kiinnostuneiden käyttöön. Myös kirjan koostaminen tietyistä aihealueista nousi esille.

Katselu ryhmissä olisi kivaa, mutta turhan pitkä matka. Nyt pitäisi saada mukaan fb:n ulkopuolella olevat. Tulee mieleeni mm Maatalousmuseossa toimivat vanhimmat hlöt, heillä olisi paljon hlötunnistamista.

Teemoittain vois joskus tuoda asioita esille. Esim. vanhat työtavat, vanhat talot, vanhat varastot ym. ulkorakennukset, vanhat harrasteet, vanhat urheilukentät ja sisätilat jne.

Ehkä jotain projektiluontoisia töitä tietyistä aihepiiristä, jonka avulla saadaan tietoa tietyistä tärkeistä asioista. Nyt hallitsematonta tiedon keruuta. Vastuuhenkilö, joka ohjaa tiedon keruuta ja koostaa siitä yhteenvetoja. Vois tuottaa arvokasta tietoa jäsenille, asukkaille, kunnalle jne.

Tietyistä kuvista voisi tehdä kirjan eri vuosikymmeniltä. Tekemiset, henkilöt, tapahtumat, muoti ym.

Toimii mielestäni nyt oikein hyvin. Innostunut ja asiantunteva ylläpitäjä. Asialliset kommentit. Voin rohkeasti kysellä.

6 TUTKIMUSTULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmän merkitystä muistin tukemiseen.

Kyselyn perusteella voidaan todeta, että Facebookissa oleva Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmä tukee muistia. Kyselyyn tulleiden vastausten perusteella ryhmään julkaistujen valokuvien katselu antaa mielihyvää ja auttaa terävöittämään muistia. Valokuvien kautta koetut elämykset vaikuttavat katsojaan piristävästi ja vievät huomaamatta sisälle vanhoihin tapahtumiin. Vanhojen valokuvien katselun koetaan aktivoivan muistia, etenkin kuvat henkilöistä ja erilaisista tapahtumista herättävät ajattelemaan, että olinko itse paikalla ja onko valokuvassa olevassa henkilössä tuttua näköä.

Osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että ei koe vanhojen valokuvien katselun tukevan muistia, vaan kokee ne lähinnä mukavina tuulahduksina menneestä.

Kyselyyn vastanneita kiinnosti etenkin valokuvat ihmisistä, rakennuksista sekä työnteosta. Valokuvista etsitään mahdollisia sukulaisia tai tuttuja. Kiinnostuksen kohteena ovat etenkin valokuvat erilaisista tapahtumista, joissa on ollut useita ihmisiä. Näistä vastaajat toivat esiin etenkin häät ja hautajaiset. Myös kuvat maisemista ja rakennuksista herättävät mielenkiintoa. Valokuvia voidaan hyödyntää, kun vertaillaan, kuinka esimerkiksi kotikylän maisema on muuttunut vuosien varrella. Valokuvien kautta päästään myös palaamaan omaan lapsuuteen.

Isonkyrön vanhat valokuvat -ryhmä koetaan hyväksi kanavaksi jakaa kuvia sekä tietoa. Ryhmää ja sen sisältöä toivotaan kuitenkin kehitettävän. Vastaajien mukaan olisi hyvä jakaa kuvia teemoittain. Tämä onnistuu, kun ryhmään tehdään esimerkiksi omat albumit eri aihealueille. Tällöin tietystä aihealueesta kiinnostunut henkilö pystyy löytämään itselleen kiinnostavia kuvia, eikä tarvitse selata koko ryhmän valokuvatarjontaa läpi. Esiin nousi myös tiettyjen aihealueiden projektiluontoinen tutkiminen. Toivottiin esimerkiksi vastuuhenkilöä, joka toimisi tutkittavaan aiheeseen liittyvän aineiston kokoaja ja yhteenvedon laatija. Näin saataisiin laajemmin selvitettyä tiettyjen aihealueiden historiaa ja kuva-aineistoa. Tämän

kautta saataisiin tietoa tarjolle esimerkiksi kunnalle, kuntalaisille, historian tutkijoille ja muille kotiseutuhistoriasta kiinnostuneille.

Valokuvien katseluryhmillekin nähdään tarvetta ja niitä on hyvä järjestää tulevaisuudessakin. Näkisin Isonkyrön kohdalla yhteistyön Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistyksen ja paikallisen kotiseutuyhdistyksen kanssa tarpeelliseksi. Kotiseutuyhdistyksellä on laajat valokuvakokoelmat, joista pystyisi kasaamaan esimerkiksi eri aihealueisiin liittyviä kuvakokonaisuuksia esitettäväksi. Valokuvien katselutilaisuuksien vetäjän olisi hyvä tietää edes perustasolla paikallishistoriaa tai vaihtoehtoisesti saada järjestettyä paikalle paikallishistoriaa tuntevan henkilön, joka olisi etukäteen perehtynyt esitettävään kuva-aineistoon. Näin keskustelun aloittaminen ja ylläpito pystytään mielestäni helpoiten järjestämään.

7 POHDINTA

Työn lähtökohdaksi pidimme Isossakyrössä yhdessä Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistyksen kanssa vanhojen valokuvien katselu ja muistelutilaisuuksia. Tilaisuudet koettiin hyväksi, mitä myös kyselytutkimuksen tulokset osoittavat. Myös keskusteluissa paikallaolijoiden kanssa nousi usein esiin yhdessä muistelun mielekkyys.

Hohenthal-Antin (2013, s. 54–55) toteaa, että muistelutyön keskeisenä osana on tärkeää nähdä ikääntyneen aikaisemmat kokemukset, omat mieltymykset, kiinnostuksen kohteet, haaveet ja toiveet. Ikääntyneiden elämäntarinat sisältävät monipuolista tietoa, kuten työt, asuinpaikat, tärkeät ihmiset, harrastukset, ilonaiheet, vastoinkäymiset sekä saavutukset. Kun tiedämme nämä asiat yksilöstä, voimme suunnitella ja kehittää sellaista hoitoa, vuoro-vaikutusta ja mielekästä tekemistä, jotka tukevat hänen hyvinvointiaan ja antavat sisältöä elämään (mts. 54–55).

Valokuvien katselutilaisuuksissa pyrittiin löytämään kuvia myös katselijoille mielenkiintoisista kohteista. Itse koen, että tällä tavoin saimme parhaimman vaikutuksen paikallaolijoiden muistin tukemiseen. Saarenheimo (1997) toteaaakin, että vaikka muistelussa käsittelemmekin mennyttä aikaa ja ajassa taaksepäin katsomista, se kuitenkin myös rohkaisee ihmisiä keskustelemaan ja kommunikoidaan nykyajassa. Vaikka puhumme menneestä, keskustelemme nykyisyydessä.

Etenkin perhekuvat tuovat ikääntyneille elävyyttä kerrontaan ja ne auttavat keskittymään elämän eri tilanteisiin ja kokemuksiin sekä muistamaan niitä (Kohtamäki & Palomäki, 2010). Ne myös tuovat paljon mielihyvää katsojalleen. Ikääntyneen muistoihin voi liittyä arvioiva näkemys, miten elämä eteni kuvaan taltioituneesta hetkestä. Myös tässä tutkimuksessa nousi esiin valokuvien mukanaan tuomat muistot niin perhejuhlista kuin muistakin eri tapahtumista ja kokemuksista.

Valokuvien katselutilaisuuksissa pyrimme avaamaan myös keskustelua kuvista ja niiden herättämästä tunteesta tai mahdollisesta kokemuksesta. Tällöin saimme mielestäni hyvin osallistettua kaikki paikallaolijat mukaan muisteluun. Ja saimme myös mahdollisimman

rikkaan kokemuksen kaikille. Muistelun ei tarvitse olla tunteellinen tai nostalginen matka muistoihin, vaan näissä tilaisuuksissa muistelun tarkoitus on pikemminkin tukea jakamaan pitkän elämänsä aikana kertyneitä kokemuksia ja muistoja muiden kanssa. Ja tässä onnistuimme hyvin. On myös tärkeää, että valokuvien esittelijä tuntee paikallishistoriaa ja muutenkin tietää niin sanotusti perusasiat Suomen historiasta. Tällöin keskustelun aloittaminen ja mahdollisten keskustelua eteenpäin vievien kysymysten asettelu on helpompaa. Tämä on hyvä ottaa huomioon, kun mietitään Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistyksen tulevaisuudessa mahdollisesti järjestämiä vanhojen valokuvien katselutilaisuuksia. Keskusteluun saadaan myös lisää rikkautta, jos paikalla on eri ikäryhmien edustajia.

Tutkimuksen kysely oli avoinna Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmässä kuukauden verran. Toiveena toki oli, että kyselyyn vastaajia olisi ollut enemmän, mutta mielestäni nyt saatujen vastausten perusteella pystytään määrittelemään ryhmän merkitys muistin ja muistelun tukemiseen. Vastaajien määrään on voinut vaikuttaa myös se, että se oli kohdistettu vain ikääntyneille yli 60-vuotiaille. Jos se olisi kohdistettu kaikille ryhmässä olijoille, myös nuoremille ikäpolville, niin vastaajien määrä olisi voinut olla huomattavasti suurempi. Ensimmäinen tarkoitus oli kuitenkin saada ikääntyneiden kokemuksia ja mielipiteitä esiin, joten siksi nyt rajausta oli yli 60-vuotiaissa. Yhtenä tutkimusaiheena tulevaisuudessa voisi olla laajemmalle ikäjakaumalle suunnattu kysely, jonka kysymykset voisi olla rajattuna vain tiettyyn aihealueeseen, esimerkiksi mielialaan.

Kyselylomakkeessa linkkinä ollut tietosuojalomake kertoi vastaajille, kuinka aineisto tullaan käsittelemään ja myös sen, ettei vastausten perusteella pystytä ketään yksilöimään. Tietosuojalomakkeen lukeminen ja kyselyn aloittaminen toimivat suostumuksena tutkimukseen. Kyselyyn vastaaminen oli täysin vapaaehtoista, eikä siihen vastaaminen vienyt montaa minuuttia. Kysymysten asettelun tein niin, että niihin on mahdollisimman helppo vastata. Osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä, joilla saatiin mielestäni parhaiten juuri vastaajan oma mielipide, kokemus tai muisto esille. Ja vaikka vastaajien määrä ei kovin suuri ollutkaan, niin uskon, että kyselyn tulokset ovat yleistettävissä laajemminkin vastaaviin valokuvaryhmiin. Vanhat valokuvat ja niiden mukanaan tuomat muistot sekä historiasta ja omasta suvusta kiinnostus on nyt ajankohtaista.

On kuitenkin tärkeää muistaa, että osalle vanhat valokuvat, etenkin omista perheenjäsenistä tai tapahtumista saattaa tuoda raskaitakin muistoja mieleen. Yhteiskunnassamme elää edelleen useita henkilöitä, jotka ovat joutuneet kokemaan sodan raadollisuuden ja sen mukanaan tuomat vaikutukset. Useat ovat joutuneet kokemaan raskaitakin menetyksiä niin omaisten kuin kodinkin kohdalla. Traumakokemuksilla voi olla pitkäaikaisia seurauksi ja esimerkiksi yhteys fyysisiin ja psyykkisiin sairauksiin (Salokangas, 2020, s. 88). Siksi voisi olla hyvä, jos muisteluryhmän ohjaajalla olisi tarpeen vaatiessa valmiuksia trauman kokeneiden kohtaamiseen ja tukemiseen. Nykyään puhutaan niin sanotusta traumainformoidusta työotteesta, joka tarkoittaa vaikeiden elämäkokemusten vaikutusten ymmärtämistä ja suhtautumista näihin inhimillisesti ja myötätuntoisesti (Matikka, 2020, s.124). Tämä tutkimus osoitti, että pääasiassa vanhat valokuvat tuovat kuitenkin katsojilleen mukavia muistoja ja kokemuksia mieleen ja niitä koetaan mieleiseksi jakaa muidenkin asiasta kiinnostuneiden kanssa. Jokainen on omaa mennyttä elämää muistellessaan oman elämänsä asiantuntija.

Sosiaalisen median vaikutuksia muistiin on tutkittu vasta varsin vähän. Tämä tutkimus antaa kuitenkin selkeästi kuvan siitä, että sosiaalisen median kanavia voidaan käyttää osana muistin tukemista. Myös Wang (2021, s. 173) toteaa tutkimuksessaan, että meidän tulisi tutkia ja tietää paljon enemmän internetin ja sosiaalisen median muistovaikutuksista, joka osaltaan tuottaa ainutlaatuista digitaalijan kulttuurillista elementtiä.

Yhtenä jatkoideana voisi olla perustaa valokuvakirjasto tai kuvakokoelma, joka olisi esimerkiksi Isonkyrön kotiseutuyhdistyksen hallinnoima ja sitä voisi muun muassa Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistys käyttää valokuvien katselutilaisuuksissa. Siellä voisi olla eri aihealueittain kuvakansioita, joten katselutilaisuuksiakin voisi järjestää eri aiheista. Valokuvien yhteydessä olisi tietoa kuvasta ja katselutilaisuuksissa kuviin voitaisiin saada lisää tietoa. Kuvakirjasto voisi olla myös esimerkiksi alan opiskelijoiden käytössä, jotta eri ikäpolvetkin saisivat keskustelua aikaiseksi, jos sattumalta kuvien esittelijä ei tietäisikään paljoa kuvan aiheesta. Toki kuvien esittelijän tulisi olla aiheesta kiinnostunut. Samalla pystyttäisiin tukemaan montaa eri tahoja omassa toiminnassaan, niin järjestötoimijoita kuin koulumaailmakin.

Myös Jiang L. ym. (2021) tutkimuksessa todettiin, että vanhojen valokuvien kirjastoa on tarpeen kehittää kattamaan nuorten hoitajien kokemuksen ja historiatuntemuksen puutetta muisteluterapiaa järjestettäessä ja toteuttaessa. Lisäksi valokuvakirjastot edistävät kahden sukupolven motivaatiota kommunikoida muisteluterapiassa. Valokuvakirjasto voi virkistää vanhusten muistoja ja tukea samalla sujuvaa keskustelua kahden sukupolven välillä.

Jatkossa voisi olla mielenkiintoista esittää kuvakokoelmia eri paikkakunnilla ja eri maakunnissa ja kyselytutkimuksella kartoittaa esimerkiksi omaelämäkerrallisen tai jopa kulttuurillisen muistin eroja esitettyjen valokuvien pohjalta. Kiinnostavaa olisi tietää, tuleeko valokuvista paikkakunta- tai aluekohtaisia eroja esiin.

Valokuvakirjaston organisoinnissa voisi olla mukana – tässä tapauksessa Isonkyrön kohdalla – Isonkyrön kotiseutuyhdistys sekä Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistys. Mallia olisi helppo viedä myös muille paikkakunnille. Vanhojen valokuvien katselutilaisuuksille ja varmasti myös eri paikkakuntien omille sosiaalisen median kanavissa oleville vanhojen valokuvien ryhmille on paikkansa. Mennyt aika, nostalgia ja paikallishistoria on nosteessa ja aiheesta kiinnostuneita on paljon.

8 LÄHTEET

Fawns, T. (2020). *Blended memory: a framework for understanding distributed autobiographical remembering with photography*. *Memory Studies*, 13(6).

<https://doi.org/10.1177/1750698019829891>

Fivush, R. (2010). *The Development of Autobiographical Memory*. *Annual Review of Psychology*. 2011. (62). <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.psych.121208.131702>

Gibson, F. (2006). *Reminiscence and Recall. A Practical Guide to Reminiscence Work*. London. Age Concern. 5-6.

Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) (2009). *Valokuvan terapeuttinen voima*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hohenthal-Antin, L. (2013). *Muistellaan. Luovat menetelmät muistisairaiden tukena*. Juva: PS-kustannus. 54–55.

Immonen, A., & Hohenthal-Antin, L. (2019). *Muistisairaahan tukeminen luovan muistelutyön menetelmin. Muistisairaahan hoito*. Duodecim. <https://www.oppiportti.fi/op/mho00159/do>

Jiang, L., Siriaraya, P., Choi, D. & Kuwahara, N. (2021). *A Library of old photos supporting conversation of two generations serving reminiscence therapy*. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.704236/full>

Kalska, H. (2006). *Kun muisti pettää, mikä muisteista pettää? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*. (11), 1313–20. <https://www.duodecimlehti.fi/duo95769>

Matikka, J. (2020). *Seuraa punaista lankaa. Tunnista toimintamallisi ihmistyössä*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mäkiranta, M. (2008). *Kerrotut kuvat, omaelämäkerralliset valokuvat yksilön, yhteisön ja kulttuurin kohtaamispaikkoina*. Tampere: Juvenes Print. 158-160.

Rowlands, M. (2016). *Memory and the self: phenomenology, science and autobiography*. Oxford University Press. 160–162. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780190241469.001.0001>

Salokangas, R. (2020). *Childhood adversities and mental ill health: Studies on associations between reported childhood adverse and trauma experiences and adult perceived attitudes of others, mental disorders and suicidality*. Turun yliopisto. Psykologia. Väitöskirja.

Soininen, H., & Hänninen, T. (2015). *Muistisairaudet. Normaali ikääntyminen ja kognitiiviset toiminnot*. <https://www.oppiportti.fi/op/msa00047/do>

Suutama, T. (5.12.2022). *Muistin muutokset ikääntyessä*. *Gerontologia*. 287–290. <https://www.oppiportti.fi/op/grn00129/do>

Tuomikoski, A., Parisod, H., Oikarainen, A., Siltanen, H., & Holopainen, A. (2019). *Lääkkeettömien menetelmien vaikutukset muistisairautta sairastavan päivittäisistä toiminnoista selviytymiseen – Raportti järjestelmällisten katsausten katsauksesta*. Muistiliiton julkaisusarja 1/2019. https://www.muistiliitto.fi/application/files/8915/5134/0010/Laakkeettomien_menetelmien_vaiikutukset_muistisairautta_sairastavan_paivittaisista_toiminnoista_selviytymiseen.pdf

Vuoksimaa, E. (2019). *Kognitiivisten toimintojen muutokset – mikä on ikääntymistä, mikä sairautta*. *Aikakausikirja Duodecim* 11. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14952>

Wang, Q. (2021). *The Cultural Foundation of Human Memory*. *Annual Review of Psychology*. 72. <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-psych-070920-023638>

Woods, B., O'Philbin, L., Farrell, EM., Spector, AE., & Orrell, M. (2018). *Reminiscence therapy for dementia*. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD001120.pub3>

9 LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Isonkyrön vanhat valokuvat - ryhmä muistin tukena

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää Facebookin Isonkyrön vanhat valokuvat - ryhmän merkitys muistin tukena.

Kysely on osa Seinäjoen ammattikorkeakoulun Ikääntymisen asiantuntija opinnäytetyötä ja kyselyn tuloksia hyödynnetään myös vanhojen valokuvien muisteluryhmien kehittämisessä.

Tietosuojaseloste

Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu

Mihin ikäryhmään kuulut?

- 60–69 vuotta
- 70–79 vuotta
- 80–89 vuotta
- 90–99 vuotta
- 100 vuotta tai enemmän

Onko sinulla diagnosoitu muistisairaus?

Kyllä

Ei

Koetko, että muistinne on huonontunut?

Kyllä, ja se vaikuttaa jokapäiväiseen elämään

Kyllä, mutta sillä ei ole vaikutusta jokapäiväiseen elämään

Miten koet vanhojen valokuvien katselun tukevan muistiasi?

Minkälaiset valokuvat kiinnostavat sinua eniten?

Valitse sopivin vaihtoehto:

1 ei kiinnosta lainkaan, 2 kiinnostaa vähän, 3 kiinnostaa melko paljon,

4 kiinnostaa erittäin paljon

	1	2	3	4
Maisemat	☐	☐	☐	☐
Rakennukset	☐	☐	☐	☐
Ihmiset	☐	☐	☐	☐
Kulkuneuvot	☐	☐	☐	☐
Eläimet	☐	☐	☐	☐

Kasvit

Harrastukset

Työnteko

Jokin muu, mikä?

Mikä saa sinut kiinnostumaan juuri tietynlaisista kuvista?

Koetko, että vanhojen valokuvien katselu tukee muistitoimintojasi?

En

Kyllä

Kuinka paljon vanhojen valokuvien katselu antaa sinulle...?

Vastausvaihtoehdot:

1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 paljon, 4 erittäin paljon

	1	2	3	4
Mielen virkistystä	☐	☐	☐	☐

Mahdollisuuden palauttaa mieleen	☐	☐	☐	☐
----------------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

muistoja

Mahdollisuuden kertoa omaa elämäntarinaa	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuuden jakaa tietoa	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuuden keskustella ja jakaa kokemuksia toisten kanssa	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuuden oppia uutta	☐	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä?				

Missä määrin valokuvien katselu herättää sinussa erilaisia tunteita?

Vastausvaihtoehdot:

1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 melko paljon, 4 erittäin paljon

	1	2	3	4
Iloa	☐	☐	☐	☐
Surua	☐	☐	☐	☐
Hämmennystä	☐	☐	☐	☐
Vihaa	☐	☐	☐	☐
Pelkoa	☐	☐	☐	☐
Sinnikkyyttä	☐	☐	☐	☐
Uteliaisuutta	☐	☐	☐	☐

Millainen kuva on viimeisimmäksi herättänyt näitä tunteita ja miksi?

Vanhat valokuvat auttavat sinua muistamaan...

Vaihtoehdot:

1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 paljon, 4 erittäin paljon

	1	2	3	4
Lapsuuden asioita	☐	☐	☐	☐
Ihmisten / talojen nimiä	☐	☐	☐	☐
Eri työmenetelmiä ja -vaiheita	☐	☐	☐	☐
Hajuja / makuja	☐	☐	☐	☐
Värejä (esim. kodista, luonnosta, vaatteet)	☐	☐	☐	☐
Tuntemuksia (esim. polkupyörällä ajo, toisen kohtaaminen)	☐	☐	☐	☐
Ääniä (esim. traktori, auto, koiran haukunta)	☐	☐	☐	☐

Jotain muuta, mitä?

---

1. Fälttöötä (Museoviraston kuvakokoelma)

2. Isonkyrön Taipaleen kylää (Isonkyrön kotiseutuyhdistyksen kuvakokoelma)

3. Isonkyrön vanha kirkko ja pappilan vainiota (Isonkyrön kotiseutuyhdistyksen kuvakokoelma)

Mikä näistä kolmesta kuvasta herättää eniten muistoja ja/tai tunteita ja millaista tarinaa kyseinen kuva sinulle kertoo?

Koetko Isonkyrön vanhat valokuvat - ryhmän hyväksi paikaksi jakaa kuvia, muistoja ja tietoa?

En

Kyllä

Miksi et koe tai miksi koet?

Millaisessa yhteisössä tai tilanteessa haluaisit jatkossa jaettavan kuvia ja ajatuksia sekä tunteita niistä?

- Vanhojen valokuvien katselu- / muistelutilaisuudet
- Facebookin vanhat valokuvat ryhmä riittää

Millaisia toiveita ja ajatuksia sinulla olisi Isonkyrön vanhat valokuvat ryhmän kehittämiseksi?
